

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาของปัญหา

หอสมุดแห่งชาติเป็นห้องสมุดแห่งเดียวในประเทศไทยที่เก็บรวบรวมและอนุรักษ์สิ่งพิมพ์ทุกชนิดที่ผลิตขึ้นภายในประเทศ ตามพระราชบัญญัติการพิมพ์ซึ่งใช้บังคับตั้งแต่วันที่ พ.ศ. 2484 (เสถียร วิชัยลักษณ์ และคณะ 2520: 7) ทำให้หอสมุดแห่งชาติมีวัตถุประสงค์การอ่านครอบคลุมทุกสาขาวิชา และเป็นแหล่งวิทยาการเพื่อการศึกษาและค้นคว้าที่สำคัญที่สุดแห่งหนึ่งของประเทศ ในปัจจุบันห้องสมุดประชาชนซึ่งเป็นหน่วยงานที่มีบทบาทโดยตรงในการให้การศึกษาและส่งเสริมการอ่านแก่ประชาชนยังไม่สามารถดำเนินการตามวัตถุประสงค์ที่ระบุไว้ในมาตรฐานห้องสมุดประชาชนได้ หอสมุดแห่งชาติจึงจำเป็นต้องทำหน้าที่เป็นห้องสมุดประชาชนควบคู่กับการเป็นห้องสมุดเพื่อการค้นคว้าวิจัย (สุทธิลักษณ์ อัมพันวงศ์ 2511: 11, 2521: 45)

ปัจจุบันหอสมุดแห่งชาติเปิดบริการการอ่านแก่ประชาชนทุกคนโดยไม่จำกัดเพศ วัย ระดับความรู้ เชื้อชาติ และศาสนา รวมทั้งได้ขยายบริการออกไปสู่ประชาชนทั้งในกรุงเทพฯ และในจังหวัดต่าง ๆ โดยผ่านทางสาขาหอสมุด 8 แห่ง คือ หอสมุดวชิรญาณ หอสมุดคำรุงราชานุภาพ ศูนย์ราชีปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ สาขาหอสมุดแห่งชาติ-อินทร์บุรี (จังหวัดสิงห์บุรี) สาขาหอสมุดแห่งชาติลำพูน สาขาหอสมุดแห่งชาตินครศรี-ธรรมราช สาขาหอสมุดแห่งชาติสงขลา (วิลาวัลย์ ทรัพย์พันธ์ 2526: 1-3) และสาขาหอสมุดแห่งชาติชลบุรี หอสมุดแห่งชาติมีลักษณะหนึ่งที่แตกต่างจากห้องสมุดประชาชนคือไม่อนุญาตให้ผู้เยี่ยมชมหนังสือออกจากหอสมุดฯ ซึ่งการทำเช่นนี้ย่อมทำให้ผู้ใช้ไม่ได้รับความสะดวกในการใช้วัตถุประสงค์การอ่านของหอสมุดแห่งชาติเท่าที่ควร เพื่อชดเชยข้อจำกัดในด้านการให้ยืม หอสมุดแห่งชาติจึงพยายามหาวิธีจูงใจผู้ใช้ด้วยวิธีต่าง ๆ ให้มาใช้หอสมุดแห่งชาติ วิธีการหนึ่งที่นำมาใช้คือการจัดกิจกรรมห้องสมุด โดยมีจุดประสงค์เพื่อกระตุ้นให้ประชาชนมีนิสัยรักการอ่าน และเข้าใช้หอสมุดแห่งชาติมากขึ้น (หอสมุดแห่งชาติ 2524: 35)

กิจกรรมห้องสมุดที่หอสมุดแห่งชาติจัดมีหลายประเภท เช่น นิทรรศการ การฉายภาพยนตร์ การบรรยายและการอภิปราย การสาธิตการอ่านผ่านองเสนาะและกิจกรรมสำหรับเด็ก การจัดกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ย่อมให้ผลดีแก่ห้องสมุดหลายท่าน ถึงแม้ผู้เสนอทัศนะไว้ เช่น พวาทันธุ์เมฆา (2525: 156) เชื่อว่า การจัดกิจกรรมห้องสมุดสม่ำเสมอจะช่วยปลูกฝังนิสัยรักการอ่านให้เยาวชนได้ และ ชาคาศักดิ์ วชิรปรีชาพงษ์ (2519: 21) แสดงความเห็นว่าเป็นการสร้างความสำเร็จอันดีให้เกิดขึ้นระหว่างผู้ใช้กับบรรณารักษ์ เป็นต้น

หอสมุดแห่งชาติได้จัดกิจกรรมห้องสมุดอย่างสม่ำเสมอ นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2510 เช่น จัดนิทรรศการปีละ 24 ครั้ง จัดฉายภาพยนตร์ ปีละ 48 ครั้ง จัดบรรยาย-อภิปรายปีละ 10 ครั้ง จัดกิจกรรมสำหรับเด็กทุกวันเสาร์ และยังมีกิจกรรมอื่น ๆ ที่จัดขึ้นเป็นพิเศษ เฉพาะปี การจัดกิจกรรมห้องสมุดจำเป็นต้องอาศัยบุคลากรทั้งหมดในแผนกงานกิจกรรม-ห้องสมุด ต้องสิ้นงบประมาณจำนวนมาก โดยในปีหนึ่ง ๆ งานกิจกรรมห้องสมุดต้องใช้เงินสำหรับจัดกิจกรรมห้องสมุดโดยเฉลี่ยประมาณ 130,000 บาท (มาลิน ภัทรภิมย์, สัมภาษณ์) อย่างไรก็ตามยังไม่ปรากฏว่ามีการศึกษาหรือวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมห้องสมุดที่หอสมุดแห่งชาติ จัดเป็นประจำว่ามีผู้สนใจเข้าร่วมมากน้อยเพียงไร เป็นประโยชน์ต่อผู้เข้าร่วมอย่างไร และบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดหรือไม่ ดังนั้นผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาเพื่อทราบสภาพการเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดของผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติ สาเหตุที่จูงใจให้ผู้ใช้เข้าร่วมกิจกรรม อุปสรรคที่ทำให้ผู้ใช้ไม่เข้าร่วมกิจกรรม และประโยชน์ที่ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม ตลอดจนเพื่อให้ขอเสนอแนะสำหรับปรับปรุงการจัดกิจกรรมห้องสมุดให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและสอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้มากที่สุด / ผลงานวิจัยที่ได้คาดว่าสามารถเป็นแนวทางในการจัดและปรับปรุงกิจกรรมห้องสมุดของหอสมุดแห่งชาติ รวมทั้งสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดหรือปรับปรุงกิจกรรมห้องสมุดในห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดโรงเรียนทั่ว ๆ ไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้

1. เพื่อศึกษาสภาพการเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดของผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติ
2. เพื่อศึกษาสาเหตุของการเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดของผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติ

3. เพื่อทราบถึงประโยชน์ที่ผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด
4. เพื่อทราบความต้องการของผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติเกี่ยวกับกิจกรรมห้องสมุด
5. เพื่อศึกษารูปแบบและวิธีดำเนินการในการจัดกิจกรรมห้องสมุดของหอสมุดแห่งชาติ

สมมุติฐานการวิจัย

เนื่องจากจุดประสงค์สำคัญในการเข้าใช้หอสมุดแห่งชาติของผู้ใช้ส่วนใหญ่คือ ต้องการอ่านหนังสือและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ และส่วนมากจะเข้าใช้หอสมุดแห่งชาติในวันเสาร์-อาทิตย์ ช่วงเช้าตั้งแต่เวลา 8.30-12.00 น. (ควงพร สุภชัยพานิชพงศ์ 2520: 60-65) แต่หอสมุดแห่งชาติจัดกิจกรรมเฉพาะในวันราชการและวันเสาร์ ช่วงบ่ายตั้งแต่เวลา 12.00 ถึง 16.00 น. ผู้ใช้ส่วนใหญ่ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรม นอกจากนี้การที่ผู้ใช้จะเข้าร่วมหรือไม่เข้าร่วมกิจกรรมยังขึ้นอยู่กับการประชาสัมพันธ์ แต่ปัจจุบันหอสมุดแห่งชาติยังไม่มีหน่วยงานเฉพาะที่ทำหน้าที่รับผิดชอบด้านประชาสัมพันธ์โดยตรง ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมุติฐานการวิจัยครั้งนี้ว่า

1. ผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติส่วนใหญ่ไม่เคยเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด
2. ผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติประสบปัญหาในการเข้าร่วมกิจกรรม
3. ผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติที่เข้าร่วมกิจกรรมต้องการให้มีการปรับปรุงการจัดกิจกรรม

ขอบเขตของการวิจัย

กิจกรรมห้องสมุด

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาเฉพาะกิจกรรมห้องสมุดที่หอสมุดแห่งชาติ ทำว่าสุกรี จัดเป็นประจำติดต่อกันสม่ำเสมออย่างน้อยที่สุดเดือนละครั้ง ทั้งนี้ไม่รวมกิจกรรมเด็กซึ่งเป็นกิจกรรมที่จัดสำหรับเด็กระดับประถมศึกษา เพราะผู้เข้าร่วมกิจกรรมนี้ส่วนใหญ่เป็นเด็กอายุระหว่าง 7-11 ปี ซึ่งเป็นระดับอายุต่ำกว่ากลุ่มประชากรที่ตั้งเกณฑ์ไว้ในการวิจัยครั้งนี้

ประเภทกิจกรรมห้องสมุดที่ศึกษามีดังนี้

1. นิทรรศการ
2. ภาพยนตร์
3. การบรรยาย-อภิปราย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้คือ ผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป ทั้งผู้ที่ เป็นสมาชิกและ ไม่เป็นสมาชิกของหอสมุดแห่งชาติ การที่เลือกประชากรที่มีอายุตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป เนื่องจากอยู่ในระดับการศึกษาตั้งแต่ชั้นมัธยมศึกษาขึ้นไป ซึ่งคาดว่าจะตอบแบบสอบถามได้ด้วยตนเอง โดยจะสุ่มตัวอย่างผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติดังกล่าวที่ใช้หอสมุดแห่งชาติตามห้องอ่านหนังสือต่าง ๆ ในช่วงเวลา 30 วัน ตั้งแต่วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ.2526 ถึงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ.2527 ด้วยวิธีการสุ่มแบบอุบัติเหตุ (Accidental Sampling) จำนวนทั้งสิ้น 620 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

ในการวิจัย ได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับหอสมุดแห่งชาติจาก หนังสือ เอกสารต่าง ๆ และการสัมภาษณ์
2. ศึกษารูปแบบและวิธีดำเนินการในการจัดกิจกรรมห้องสมุดของหอสมุดแห่งชาติ โดยค้นคว้าจาก เอกสาร สิ่งพิมพ์และการสัมภาษณ์ บรรณารักษ์และนักวิชาการซึ่งเป็นผู้รับผิดชอบเฉพาะด้านของงานกิจกรรมห้องสมุด หอสมุดแห่งชาติ เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์และสรุปเป็นข้อมูลพื้นฐานในการสร้างแบบสอบถาม และเป็นเนื้อหาส่วนหนึ่งของวิทยานิพนธ์
3. ศึกษาสภาพการเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด สาเหตุของการเข้าร่วมและไม่เข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด ประโยชน์ที่ผู้ใช้ได้รับจากการเข้าร่วมกิจกรรม รวมทั้งความต้องการของผู้ใช้เกี่ยวกับการเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล

การทดลองใช้ (Tryout) แบบสอบถาม ใช้วิธีสุ่มแจกแบบสอบถาม แก่ผู้ใช้ห้องสมุดแห่งชาติ จำนวน 60 ชุด เมื่อได้รับแบบสอบถามกลับคืนได้นำมาวิเคราะห์ เพื่อแก้ไขคำถามให้ครอบคลุมและชัดเจน รวมทั้งปรับปรุงการจัดวางข้อความให้เป็นลำดับ และเหมาะสมยิ่งขึ้น

4. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 620 ชุด แจกให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุดแห่งชาติตามห้องอ่านหนังสือต่าง ๆ ด้วยตนเอง โดยวิธีสุ่มแบบอุบัติเหตุ (Accidental Sampling) ตั้งแต่วันที่ 28 ธันวาคม พ.ศ. 2526 ถึงวันที่ 28 มกราคม พ.ศ. 2527 ในวันราชการ วันเสาร์และวันอาทิตย์ ทั้งช่วงเช้าและบ่าย รวม 4 ครั้ง

5. ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามนำมาวิเคราะห์หาค่าร้อยละ โดยใช้สูตร $F = \frac{f}{N} \times 100$ ค่ามัธยฐานเลขคณิต โดยใช้สูตร $\bar{X} = \frac{\sum fx}{N}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยใช้สูตร $S_x = \sqrt{\frac{\sum fx^2}{N} - \left(\frac{\sum fx}{N}\right)^2}$

6. นำผลการวิจัยมาสรุป อภิปรายผลและให้ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจุบันงานวิจัยทางด้านบรรณารักษศาสตร์มีปรากฏเป็นจำนวนมาก แต่งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่น่าสนใจมีปรากฏไม่มาก ที่ค้นพบทั้งงานวิจัยในประเทศและงานวิจัยในต่างประเทศมีดังต่อไปนี้

งานวิจัยในประเทศ

งานวิจัยในประเทศที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่น่าสนใจครั้งนี้ จำแนกได้ 3 ด้าน ดังนี้คือ 1. การวิเคราะห์งานด้านบริการและกิจกรรมห้องสมุด 2. การศึกษาทัศนคติ ความคิดเห็น ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับบริการและกิจกรรมห้องสมุด 3. การศึกษาผลของการจัดกิจกรรมห้องสมุด

1. การวิเคราะห์งานด้านบริการและกิจกรรมห้องสมุด

เมื่อปี พ.ศ. 2516 สมพร สายปานแก้ว (2516: 1-123) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "กิจกรรมและบริการของห้องสมุดโรงเรียนสำหรับการเรียนการสอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1" โดยการศึกษาเนื้อหาวรรณคดีจากหนังสือวรรณคดีชั้นมัธยม-

ศึกษาปีที่ 1 และวิเคราะห์จุดมุ่งหมายจากหลักสูตรวิชาวรรณคดีไทย แล้วแปรเป็นจุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรมตามแนวจิตวิทยาพัฒนาการและทฤษฎีการเรียนรู้ ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบกิจกรรมและบริการห้องสมุดที่เหมาะสมนำมาใช้ในการส่งเสริมการเรียนรู้การสอนวิชาวรรณคดีไทยชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ดังนี้คือ การแสดงละคร การเล่านิทาน และการวาดภาพประกอบ เป็นต้น

ในปี พ.ศ.2522 กฤติยา อัครดารา (2522: 1-138) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การวิเคราะห์งานบริการสำหรับเด็กของห้องสมุดประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร" โดยศึกษาและวิเคราะห์งานค้ำบริการสำหรับเด็ก รวมทั้งกิจกรรมสำหรับเด็กของห้องสมุดประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 6 แห่ง ปรากฏว่าขณะนั้นมีห้องสมุดเพียงแห่งเดียวที่จัดกิจกรรมสำหรับเด็กโดยสม่ำเสมอคือห้องสมุดเยาวชนชนาการศรีนคร จำกัด นอกนั้นจะจัดเฉพาะในโอกาสสำคัญเท่านั้น ส่วนกิจกรรมสำหรับเด็กที่ห้องสมุดจัดทำมากที่สุดคือนิทรรศการ และกิจกรรมสำหรับเด็ก และกิจกรรมสำหรับเด็กที่ไม่มีห้องสมุดใดจัด คือ การแสดงหุ่น การฉายภาพยนตร์ การจัดอภิปรายและปราศรัย

2. การศึกษาทัศนคติ ความคิดเห็น ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับบริการและกิจกรรมห้องสมุด

ในปี พ.ศ.2518 อรุณรักษ์ สุวรรณราช (2520: 1-110) ได้ศึกษาและเปรียบเทียบปัญหาและความต้องการของผู้ใช้ห้องสมุดแต่ละวัยในค้ำบริการห้องสมุดประชาชนจังหวัด ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือโดยศึกษาเกี่ยวกับปัญหาค้ำสถานที่ เจ้าหน้าที่ การให้บริการ ความต้องการค้ำบริการและการจัดกิจกรรมในห้องสมุด ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาโดยแจกแบบสอบถามให้แก่ผู้ใช้ห้องสมุดจำนวน 1,300 คน ผลการวิจัยปรากฏว่าผู้ใช้จำนวนมากที่สุดของเกือบทุกระดับอายุต้องการให้ห้องสมุดจัดฉายภาพยนตร์และภาพเลื่อน ยกเว้นผู้ใช้ระดับอายุ 5-9 ปี ต้องการให้จัดเล่านิทานมากกว่ากิจกรรมประเภทอื่น ๆ นอกจากนี้ผู้ใช้ยัง เสนอให้ห้องสมุดจัดกิจกรรมสัปดาห์การอ่าน และชมรมการอ่านเพื่อส่งเสริมนิสัยรักการอ่านและส่งเสริมการใช้ห้องสมุด

ต่อมาในปี พ.ศ.2519 นุปผา เจริญทรัพย์ พิชรินทร์ ชันทอง สุนิศัย เย็นสบาย สุภาพร นาทีกาญจนกุล และ อุดล รอดเอี่ยม (2519: 1-244; 2519: 1-

228; 2519: 1-239; 2519: 1-246; 2519: 1-237) ได้ทำวิทยานิพนธ์ร่วมกัน เพื่อสำรวจความสนใจ ความคิดเห็นและความต้องการของประชาชนในค่านบริการห้องสมุด ประชาชนระดับจังหวัด สังกัดกระทรวงศึกษาธิการในภาคต่าง ๆ ของประเทศไทย โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามซึ่งแจกแก่ประชาชน 4 กลุ่มคือ กลุ่มอายุ 9-18 ปี 19-25 ปี 26-39 ปี และ 40 ปีขึ้นไป ภายในระยะเวลา 2 สัปดาห์ ผลการวิจัยทั้ง 5 เรื่อง เป็นไปในทำนองเดียวกันคือ แรงจูงใจที่ทำให้มาใช้ห้องสมุด คือสนใจบริการและกิจกรรมของห้องสมุด ประชาชนทุกระดับเห็นว่าบริการและกิจกรรมของห้องสมุดส่วนใหญ่เหมาะสมในระดับปานกลาง ประชาชนส่วนใหญ่มีความต้องการให้ห้องสมุดจัดบริการและกิจกรรมในระดับสูง ยกเว้นประชาชนในภาคใต้กับภาคกลางตอนบนที่มีความต้องการปานกลาง

ในปี พ.ศ.2520 ดวงพร สุภชัยพานิชพงศ์ (2520: 1-140) ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การสำรวจความสนใจในการอ่านของผู้อ่านในหอสมุดแห่งชาติ" โดยทำการสำรวจความสนใจในการอ่าน ตลอดจนศึกษาความต้องการและความคิดเห็นของผู้ใช้เกี่ยวกับบริการและกิจกรรมของหอสมุดแห่งชาติแต่มีได้มุ่งศึกษาค้นกิจกรรมห้องสมุดมาก นัก งานวิจัยนี้ได้รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม 656 ฉบับ ที่แจกให้ผู้ใช้ที่เป็นสมาชิกของหอสมุดแห่งชาติภายในช่วงเวลา 2 เดือน คือในระหว่างเดือนมกราคม ถึงเดือนมีนาคม พ.ศ.2519 ได้รับแบบสอบถามคืนรวมทั้งสิ้นร้อยละ 83.6 ผลการวิจัยที่น่าสนใจพบว่า ผู้ที่มาใช้หอสมุดแห่งชาติมากที่สุดคือนักเรียน นิสิต นักศึกษา ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 74.8 ของผู้ใช้ทั้งหมด และพบว่าผู้ใช้ส่วนมากมีความเห็นตรงกันว่า บริการและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่านของหอสมุดแห่งชาติมีความเหมาะสมปานกลาง และมีความต้องการมากที่จะให้หอสมุดแห่งชาติจัดบริการและกิจกรรมเพื่อส่งเสริมการอ่าน รวมทั้งต้องการให้หอสมุดแห่งชาติเพิ่มการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมที่จัดโดยใช้สื่อมวลชนอื่น ๆ มากยิ่งขึ้น เช่น โทรทัศน์ วิทยุ หนังสือพิมพ์

ในปี พ.ศ.2523 สุภัญญา พันศิริถยาภรณ์ (2523: 1-216) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ความต้องการค่านบริการและกิจกรรมจากห้องสมุดประชาชนจังหวัดภูเก็ตของประชาชน ในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต" โดยศึกษาเปรียบเทียบความต้องการค่านบริการและกิจกรรมของผู้ใช้ห้องสมุด แยกตามสถานภาพทางการศึกษา อายุและอาชีพ ตลอดจนศึกษาถึงสาเหตุของการไม่เข้าใช้ห้องสมุดประชาชนของประชาชนในเขตเทศบาลเมืองภูเก็ต กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษามีจำนวนทั้งหมด 600 คน ผลการวิจัยพบว่า บริการและกิจกรรม

ที่ประชาชนต้องการมาก ได้แก่ บริการแนะนำหนังสือที่น่าสนใจ การฉายภาพยนตร์ การจัดนิทรรศการ การจัดปราศรัยและโต้วาที การวิจารณ์หนังสือ เป็นต้น ส่วนบริการและกิจกรรมที่ต้องการปานกลาง ได้แก่ การจัดรายการสำหรับแม่บ้านในวันหยุด บริการตอบคำถามทางโทรศัพท์ และรายการเล่านิทานในวันเสาร์-อาทิตย์ นอกจากนี้ยังพบว่าสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ประชาชนไม่เข้าใช้บริการและกิจกรรมคือ ห้องสมุดไม่มีสิ่งดึงดูดใจ

ในปี พ.ศ. 2526 ลัดดา รุ่งวิสัย (2526: 1-195) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "การศึกษาผู้ใช้และผู้ไม่ใช้ห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่" โดยศึกษาถึงเหตุผลและปัจจัยที่ทำให้ประชาชนสนใจหรือไม่สนใจไปใช้บริการของห้องสมุดประชาชนจังหวัดเชียงใหม่ รวมทั้งศึกษาถึงทัศนคติของผู้ใช้ที่มีต่อห้องสมุด และการใช้บริการห้องสมุดของผู้ใช้ตลอดจนความคิดเห็น ความต้องการและปัญหาต่าง ๆ เกี่ยวกับบริการและกิจกรรมห้องสมุด การวิจัยได้ใช้แบบสัมภาษณ์เป็นเครื่องมือหลักในการรวบรวมข้อมูลจากประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตเทศบาลนครเชียงใหม่ทั้งชายและหญิงที่มีอายุตั้งแต่ 17 ปีขึ้นไป จำนวน 200 คน ผลการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมห้องสมุด ปรากฏว่าผู้ใช้และผู้ไม่ใช้ห้องสมุดมีความต้องการเหมือนกันคือต้องการให้จัดกิจกรรมในรูปของการบรรยายทางวิทยุและโทรทัศน์เป็นอันดับ 1 มากที่สุด ส่วนความต้องการอันดับ 2 ผู้ใช้ห้องสมุดต้องการให้จัดกลุ่มสนใจเพื่อร่วมทำกิจกรรมและบริการตอบคำถามและช่วยการค้นคว้าทางโทรศัพท์และไปรษณีย์ แต่กิจกรรมนี้ผู้ไม่ใช้ห้องสมุดต้องการเป็นอันดับ 3 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนะให้จัดกิจกรรมเพื่อให้ห้องสมุดเป็นที่รู้จักของชุมชนมากขึ้นโดยให้ห้องสมุดหาทางร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ เช่น โรงเรียนและวัดในการจัดนิทรรศการ ปราศรัย บรรยาย ชั่วโมงเล่านิทาน เป็นต้น

3. การศึกษาผลการจัดกิจกรรมห้องสมุด

ในปี พ.ศ. 2526 ประพิมพ์พรณ วรพัฒน์ (2526: 1-136) ได้ทำวิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลการแสดงหนังสือก่อกองยืมหนังสือในห้องสมุดประชาชน" โดยการศึกษาทดลองจัดแสดงหนังสือในห้องสมุดประชาชน 3 แห่ง คือ ห้องสมุดประชาชนลุมพินี ห้องสมุดประชาชนปทุมวัน และห้องสมุดประชาชนบางเขน ซึ่งเป็นตัวแทนห้องสมุดประชาชนขนาดใหญ่ ขนาดกลางและขนาดเล็ก ตามลำดับ การทดลองแบ่งเป็น 2 ช่วงคือ

ช่วงที่ 1 จัดหนังสือที่คัดเลือกเพื่อการทดลองจำนวน 60 ชื่อเรื่องขึ้นชั้นปกดี แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลการยืมและการหยิบมาใช้จากบัตรบันทึกการยืม และบัตรบันทึก

การหยิบมาใช้ ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

ช่วงที่ 2 จัดแสดงหนังสือที่คัดเลือกเพื่อการทดลองดังกล่าวขึ้น
ชั้นจัดแสดงโดยวางไว้ใกล้ทางเข้าออกของห้องสมุด แล้วเก็บรวบรวมข้อมูลเหมือนช่วงที่ 1

นอกจากการทดลองจัดแสดงหนังสือ ผู้วิจัยยังได้แจกแบบสอบถาม
ให้แก่ผู้ยืมหนังสือที่คัดเลือกเพื่อถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดแสดงหนังสือ อย่างไรก็ตาม
ผลการทดลองยังไม่อาจแสดงได้อย่างแน่ชัดว่า การจัดแสดงหนังสือทำให้สถิติการยืมหนังสือ
สูงขึ้น แต่คำตอบจากแบบสอบถามแสดงว่า ผู้ยืมหนังสือคัดเลือกส่วนใหญ่ยืมเพราะดูจากการ
จัดแสดงหนังสือ นอกจากนี้ยังพบว่า จำนวนผู้ยืมหนังสือคัดเลือก จำนวนหนังสือคัดเลือกที่มี
ผู้ขอยืมและจำนวนครั้งที่มีการยืมหนังสือ มีแนวโน้มสูงขึ้น

ในปีเดียวกันนี้ มัลลิกา เอี่ยมละออ (2526: 1-93) ได้ทำ
วิทยานิพนธ์เรื่อง "ผลการเล่าเรื่องหนังสือต่ออัตราการยืมหนังสือในห้องสมุดโรงเรียนของ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ในโรงเรียนอนุบาลสามเสน" โดยการทดลองเล่าเรื่องหนังสือกับ
นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 จำนวน 92 คน จาก 4 ห้องเรียน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม คือ
กลุ่มทดลองและกลุ่มควบคุม ผู้วิจัยได้เล่าเรื่องหนังสือ 20 เรื่อง ตามรายชื่อที่กำหนดไว้
ให้กลุ่มทดลองฟัง ส่วนกลุ่มควบคุมผู้วิจัยไม่จัดกิจกรรมใด ๆ ทั้งสิ้น ปรากฏว่าอัตราการยืม
หนังสือของกลุ่มทดลอง เพิ่มขึ้นจากอัตราการยืมหนังสือก่อนการทดลองมาก ส่วนอัตราการยืม
หนังสือของกลุ่มควบคุมไม่แตกต่างจากอัตราการยืมหนังสือก่อนการทดลอง ผลการวิจัยนี้จึง
แสดงว่า การเล่าเรื่องหนังสือเป็นกิจกรรมห้องสมุดที่สามารถกระตุ้นให้เด็กอ่านหนังสือ
เพิ่มขึ้นหรือเปลี่ยนพฤติกรรมในการอ่าน

นอกจากงานวิจัยดังกล่าวข้างต้น ยังมีงานสำรวจที่ไม่เป็นทางการ
ของ สมทรง แสงแก้ว (สมทรง แสงแก้ว, สัมภาษณ์) ซึ่งทำการสำรวจความคิดเห็นของ
ผู้ใช้ที่เข้าร่วมกิจกรรมการสาธิตการอ่านทำนองเสนาะและบทประพันธ์ในรอบปีที่ 8 ของ
หอสมุดแห่งชาติ เมื่อวันที่ 3 กรกฎาคม พ.ศ. 2525 โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามประเภท
ปลายเปิดที่แจกแก่ผู้ใช้ที่เข้าร่วมกิจกรรม จำนวน 132 ชุด ผลการสำรวจปรากฏว่าผู้ใช้ไม่เคย
เข้าร่วมกิจกรรมนี้มาก่อนมีจำนวนถึง 64 ราย จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมนี้มากกว่า 2 ครั้ง
มีเพียง 15 ราย และผู้เข้าร่วมกิจกรรม 80 ราย มีความเห็นว่าเป็นกิจกรรมที่มีประโยชน์
มาก อย่างไรก็ตามผลการสำรวจนี้มีได้พิมพ์เสนอต่อผู้บังคับบัญชาหรือพิมพ์เผยแพร่

งานวิจัยในประเทศดังกล่าวข้างต้นเป็นการศึกษางานบริการและกิจกรรมห้องสมุด

สำหรับเด็ก หักคณคติ ความคิดเห็น ความต้องการและปัญหาเกี่ยวกับบริการและกิจกรรม
ห้องสมุดของผู้ใช้และผู้ไม่ใช่ห้องสมุดทุกระดับอายุ ตลอดจนศึกษาถึงผลการจัดกิจกรรม
ห้องสมุดคือการอ่านหนังสือหรือการยืมหนังสือ ส่วนผลงานวิจัยนั้น ปรากฏว่างานวิจัยส่วน
ใหญ่มีความสอดคล้องกัน คืองานวิจัยของ อรุณรักษ์ สุวรรณราช บุญพา เจริญทรัพย์
พัชรินทร์ ชันทอง สุนิศจัย เย็นสบาย สุภาพร นาทีกาญจนกุล อุบล รอดเอี่ยม และ
สุกัญญา คันคิกัลยาภรณ์ โดยพบว่าการจัดกิจกรรมห้องสมุดในห้องสมุดประชาชนนั้นส่วนใหญ่
มีความเหมาะสมปานกลาง และผู้ใช้ห้องสมุดส่วนใหญ่ต้องการให้ห้องสมุดจัดกิจกรรมห้องสมุด
ประเภทต่าง ๆ สำหรับงานวิจัยที่มีผลแตกต่างออกไปได้แก่งานวิจัยของ ประพิมพ์พร
วรพัฒน์ และ มัลลิกา เอี่ยมละออ กล่าวคือ ประพิมพ์พร ไม่สามารถแสดงผลการทดลอง
อย่างแน่ชัดได้ว่า การจัดแสดงหนังสือเป็นกิจกรรมห้องสมุดที่สามารถทำให้การยืมหนังสือใน
ห้องสมุดเพิ่มขึ้น แต่ มัลลิกา สามารถทดลองได้ว่าการเล่าเรื่องหนังสือเป็นกิจกรรมห้องสมุด
ที่ทำให้การยืมหนังสือในห้องสมุดเพิ่มขึ้น

2. งานวิจัยในต่างประเทศ

งานวิจัยในต่างประเทศซึ่งผู้วิจัยรวบรวมได้เป็นการศึกษาใน 2 ประเด็น
คือ การสำรวจการจัดกิจกรรมห้องสมุดและการศึกษาผลของการจัดกิจกรรมห้องสมุด

1. การสำรวจการจัดกิจกรรมห้องสมุด

ในปี ค.ศ. 1972 โรทเชล บาร์ราส (Reitzel Barass) และคณะ
ได้ทำการวิจัยเรื่อง A Study of Exemplary Public Library Reading and
Reading Related Programs for Children, Youth and Adults โดยคัดเลือก
ห้องสมุดประชาชนจำนวน 30 แห่ง เป็นกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยได้สำรวจเกี่ยวกับการอ่านและ
โครงการที่เกี่ยวข้องกับการอ่านสำหรับบุคคลวัยต่าง ๆ โดยจำแนกอายุเป็นระดับอนุบาล
ระดับประถมศึกษา วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ และระดับที่นอกเหนือจากกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งที่กล่าวมา
ผลการวิจัยพบว่า การจัดกิจกรรมสำหรับเด็กที่อยู่ในระดับอนุบาลจะได้ผลดี ถ้ามีกิจกรรมสำหรับ
มารดาช่วย รวมทั้งพบว่าผู้ปกครองส่วนมากจะให้ความสนใจการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กวัย
อนุบาลที่เป็นการเพิ่มพูนความสนใจในการอ่านและการพูดคุยหรือการเข้าสังคม (Gallivan
1974: 288)

ในปีเดียวกันนั้น แผนกบริการเด็กและวัยรุ่นแห่งสมาคมห้องสมุด
 นิวยอร์ก (New York Library Association. Children's and Young Adult
 Services Section) ได้ทำการสำรวจระบบห้องสมุดประชาชนจำนวน 22 แห่งใน
 นิวยอร์ก เพื่อศึกษาเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมห้องสมุดและการประชาสัมพันธ์ ผลการวิจัย
 ปรากฏว่าห้องสมุดประชาชนยังคงใช้สิ่งพิมพ์ในการปฐมนิเทศห้องสมุดมากกว่าการใช้โสต-
 ทัศนกรรม บรรณารักษ์เริ่มออกไปบริการชุมชนแทนการรอคอยให้ประชาชนมาขอรับบริการ
 และพบว่าการจัดกิจกรรมสำหรับเด็กเป็นที่นิยมมากในห้องสมุดประชาชนทุกแห่ง (Galli-
 van 1974: 290-291)

2. การศึกษาผลของการจัดกิจกรรมห้องสมุด

เอลซี ซีคเลอร์ (Elsie Ziegler 1971: 1-110) ได้ทำวิจัย
 เรื่อง "A Study of the Effects of Creative Dramatics on the Progress
 in Use of the Library, Reading Interests, Reading Achievement,
 Self-Concept, Creativity, and Empathy of Fourth and Fifth Grade
 Children" เพื่อศึกษาผลของการแสดงละครสร้างสรรค์ในห้องสมุดประชาชน กลุ่ม
 ประชากรที่นำมาศึกษาแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมละครสร้างสรรค์
 กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมเล่านิทาน และกลุ่มควบคุมการใช้ห้องสมุด ผลการวิจัยปรากฏว่าการ
 แสดงละครสร้างสรรค์มีได้ทำให้เด็กสนใจหรือมีความสามารถในการอ่านมากขึ้น เมื่อเทียบกับ
 กลุ่มผู้เข้าร่วมกิจกรรมเล่านิทานและกลุ่มควบคุม อย่างไรก็ตามผลการวิจัยนี้ตรงข้ามกับ
 ผลการวิจัยของ เบ็ตตี คาร์เตอร์ (Betty Carter 1979: 405-409) ซึ่งทดลองให้
 นักเรียนจัดโครงการละครสั้นพร้อมทั้งประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับหนังสือที่นักเรียนชอบด้วย
 ค่าขวัญต่าง ๆ ผลการวิจัยปรากฏว่า ห้องสมุดสามารถดึงดูดนักเรียนให้เข้าห้องสมุด
 ตลอดจนช่วยกระตุ้นให้เกิดการถกเถียงหรือสนทนาเกี่ยวกับหนังสือได้มากขึ้น

ในปี ค.ศ.1979 อาร์ เจ ไคลร์ (R.J.I. Clare 1979:
 224-228) ได้ทำการทดลองจัดนิทรรศการและการแสดงเกี่ยวกับ "สงครามโลกครั้งที่ 1" ณ
 ห้องสมุดโรงเรียนมัธยมตาร์เลตัน (The Tarleton High School Library) ในเมือง
 เพรสตัน (Preston) ประเทศอังกฤษ นิทรรศการนี้มีการจัดแสดงหนังสือการแสดงของ
 จริงและหุ่นจำลอง การเชิญนักประวัติศาสตร์ท้องถิ่นมาเล่าประสบการณ์ระหว่างสงคราม

และให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการนำสิ่งของจำลองมาแสดง การทดลองนี้ประสบความสำเร็จ
 อย่างดี เนื่องจากปรากฏว่าในช่วง 2 สัปดาห์ระหว่างการทดลองห้องสมุดกลายเป็นศูนย์
 กลางความสนใจที่สำคัญของนักเรียนมีเด็กทุกระดับอายุมารวมกันอยู่ที่ห้องสมุด และอัตรา
 การจองหนังสือได้เพิ่มขึ้น

ผลการทดลองของแคสก็คล้ายคลึงกับผลการทดลองของ เฮร์เบิร์ต
 โกลด์ฮอร์ (Herbert Goldhor) และครุซิลลา เจมส์ (Drucilla James) โกลด์ฮอร์
 (Goldhor 1972: 371-389) ได้ทำการทดลองกับห้องสมุดประชาชนขนาดกลางที่มี
 ลักษณะคล้ายคลึงกัน 2 แห่ง โดยในช่วง 6 เดือนแรก ได้ศึกษาและสังเกตการใช้หนังสือ
 คัดเลือกเพื่อการศึกษาครั้งนี้ของผู้ใช้ห้องสมุดทั้ง 2 แห่ง และใน 6 เดือนหลัง ผู้วิจัยได้จัด
 แสดงหนังสือคัดเลือกไว้ในบริเวณใกล้เคียง ๆ โต๊ะจ่าย-รับที่ซึ่งผู้ใช้สามารถพบเห็นได้โดยง่าย
 ในห้องสมุดประชาชนที่กำหนดเป็นกลุ่มทดลอง ส่วนห้องสมุดประชาชนอีกแห่งหนึ่งจะไม่จัด
 กิจกรรมใด ๆ ทั้งสิ้น ผลการทดลองปรากฏว่า ห้องสมุดประชาชนที่จัดแสดงหนังสือจะมีสถิติ
 การยืมหนังสือเพิ่มขึ้น ซึ่งแสดงว่าการจัดแสดงหนังสือมีผลต่อการใช้หนังสือหรือการยืมหนังสือ

ส่วนเจมส์ (James 1978: 118-122) ได้ทดลองว่าวิธีการใดเป็น
 วิธีที่ดีที่สุดในการส่งเสริมการอ่านเสรี โดย James ใช้เวลาในการศึกษา 18 เดือน กลุ่ม
 ตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองคือ นักเรียนชั้นมัธยมปีที่ 1, 2, 4 และ 6 ของโรงเรียนมัธยม
 ควีน แมรี (The Queen Mary's Secondary School) จากการทดลอง ผู้วิจัยพบว่า
 การจัดแสดงหนังสือใหม่หรือหนังสือที่น่าสนใจประกอบนิทรรศการสามารถช่วยส่งเสริมการ
 อ่านเสรีของเด็กได้

งานวิจัยในต่างประเทศที่กล่าวมาเกือบทั้งหมดเป็นการศึกษาสภาพการ
 จัดกิจกรรมห้องสมุดทั้งสำหรับเด็กและผู้ใหญ่ในห้องสมุดประชาชน และศึกษาถึงผลของการ
 จัดกิจกรรมประเภทต่าง ๆ ในห้องสมุด เช่น การจัดแสดงละคร การจัดนิทรรศการ และ
 การจัดแสดงหนังสือ โดยส่วนใหญ่จะเน้นเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมสำหรับเด็ก ส่วนผลการ
 วิจัยนั้นปรากฏว่าเรื่องที่สอดคล้องกันได้แก่ ผลการทดลองของ แคส โกลด์ฮอร์ และ
 เจมส์ ซึ่งพบว่านิทรรศการเป็นกิจกรรมห้องสมุดที่สามารถจูงใจผู้ใช้ให้สนใจใช้ห้องสมุดหรือ
 ยืมหนังสือเพิ่มขึ้น สำหรับงานวิจัยที่มีผลแตกต่างออกไปคืองานวิจัยของ คาร์เตอร์ และ
 ซีคเลอร์ คาร์เตอร์ พบว่าการจัดแสดงละครเป็นกิจกรรมห้องสมุดที่สามารถจูงใจนักเรียน

ให้สนใจหนังสือหรือการอ่าน แต่ ซีคเลอร์ พบว่า การจัดแสดงละครไม่ได้ทำให้นักเรียนสนใจหนังสือหรือการอ่านอย่างใด

อย่างไรก็ตาม จากงานวิจัยในประเทศและต่างประเทศทั้งหมดที่กล่าวข้างต้นมีเพียงเรื่องเดียวที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยครั้งนี้มากที่สุดคืองานวิจัยของ กวางพร สุภชัยพานิชพงศ์ ซึ่งทำการสำรวจความคิดเห็นของผู้ใช้เกี่ยวกับบริการและกิจกรรมห้องสมุดของหอสมุดแห่งชาติ แต่ก็มีได้ศึกษาค้นกิจกรรมห้องสมุดมากนัก ส่วนงานวิจัยเรื่องอื่น ๆ จะมุ่งศึกษาเกี่ยวกับงานบริการและกิจกรรมห้องสมุดสำหรับเด็ก ศึกษาเกี่ยวกับทัศนคติ ความคิดเห็น ความต้องการ และปัญหาของผู้ใช้หรือผู้ใช้ ระบุว่าอายุต่าง ๆ ในค่านบริการและกิจกรรมห้องสมุด สำรวจสภาพการจัดกิจกรรมห้องสมุดของหอสมุดประชาชน รวมทั้งศึกษาถึงผลที่ได้รับจากการจัดกิจกรรมห้องสมุดในห้องสมุดประชาชนและห้องสมุดโรงเรียน ดังนั้นงานวิจัยเรื่อง "การเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดของผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติ" ที่ศึกษาครั้งนี้จึงเป็นเรื่องที่ยังไม่มีใครศึกษามาก่อน ซึ่งย่อมจะอ่านนายประโยชน์แก่อหอสมุดแห่งชาติ ตลอดจนหอสมุดประชาชนและห้องสมุดโรงเรียนโดยทั่วไป

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้คาดว่าจะได้รับประโยชน์ดังนี้

1. หราบสภาพการเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดของผู้ใช้หอสมุดแห่งชาติเพื่อใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงการจัดกิจกรรมห้องสมุดของหอสมุดแห่งชาติ
2. หราบสาเหตุของการเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดและอุปสรรคที่ทำให้ผู้ใช้ไม่เข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดของหอสมุดแห่งชาติ อันจะเป็นแนวทางในการพิจารณาปรับปรุงกิจกรรม วิธีดำเนินการ และเป็นข้อมูลในการปรับปรุงการประชาสัมพันธ์กิจกรรมของหอสมุดแห่งชาติ เพื่อให้ผู้ใช้เข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ มากยิ่งขึ้น
3. หราบความต้องการของผู้ใช้ในการเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดในหอสมุดแห่งชาติ เพื่อจะได้นำมาเป็นแนวทางในการปรับปรุง หรือดำเนินการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้
4. รูปแบบและวิธีดำเนินการในการจัดกิจกรรมห้องสมุดของหอสมุดแห่งชาติสามารถเป็นแนวทางในการจัด และปรับปรุงกิจกรรมห้องสมุดในห้องสมุดประชาชนและ

ห้องสมุดโรงเรียนโดยทั่วไป

5. เป็นการสนับสนุนและเน้นความสำคัญของการจัดกิจกรรมห้องสมุดเพื่อ
ให้มีการดำเนินการอย่างแพร่หลายต่อไป

ความหมายของคำที่ใช้ในการวิจัย

การเข้าร่วมกิจกรรม หมายถึง การที่ผู้ใช้ห้องสมุดแห่งชาติได้เข้าร่วมกิจกรรม
ห้องสมุดประเภทใดประเภทหนึ่งของห้องสมุดแห่งชาติในจำนวน 3 ประเภทคือ นิทรรศการ
ภาพยนตร์และการบรรยาย-อภิปราย

กิจกรรมห้องสมุด หมายถึง บริการห้องสมุดประเภทหนึ่ง ซึ่งจัดขึ้นโดยมุ่งส่งเสริม
หรือจูงใจให้บุคคลมาใช้บริการของห้องสมุดหรืออ่านหนังสือมากขึ้น กิจกรรมห้องสมุดที่กล่าว
ถึงในงานวิจัยเรื่องนี้จะหมายถึง กิจกรรม 3 ประเภทที่ห้องสมุดแห่งชาติจัดเป็นประจำอย่าง
น้อยที่สุดเดือนละครั้ง คือ นิทรรศการ การฉายภาพยนตร์ และการบรรยาย-อภิปราย

ผู้ใช้ห้องสมุดแห่งชาติ หมายถึง บุคคลที่เข้ามาใช้บริการในห้องอ่านหนังสือของ
ห้องสมุดแห่งชาติ ทาวาสูกีร์ ทั้งที่เป็นสมาชิกและไม่เป็นสมาชิกของห้องสมุดแห่งชาติซึ่งมีอายุ
ตั้งแต่ 12 ปีขึ้นไป

สภาพการเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุด หมายถึง การเข้าร่วมกิจกรรมห้องสมุดของ
ผู้ใช้ห้องสมุดแห่งชาติระหว่างปี พ.ศ. 2525-2527 โดยพิจารณาในแง่ความมากน้อยของการ
เข้าร่วม ประเภทกิจกรรมที่เข้าร่วม ปัญหาที่ประสบในการเข้าร่วมกิจกรรม เป็นต้น

ห้องสมุดแห่งชาติ หมายถึง ห้องสมุดที่เก็บรวบรวมสิ่งพิมพ์ทุกชนิดที่จัดพิมพ์ขึ้นภายใน
ในประเทศ และอนุรักษ์ให้คงทนถาวร ตลอดจนดำเนินการให้บริการด้านการศึกษาวิจัย
(สุทธิลักษณ์ อ่ำพันวงส์ 2521: 40) ตั้งอยู่ที่ทาวาสูกีร์ มีฐานะเป็นกองห้องสมุดแห่งชาติ
สังกัดกรมศิลปากร กระทรวงศึกษาธิการ

ข้อจำกัดของการวิจัย

เนื่องจากผู้ใช้ห้องสมุดแห่งชาติมีจำนวนมากเฉลี่ยเดือนละ 78,840 คน ซึ่งมีเพศ
อายุ อาชีพ และระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ตลอดจนมีความดีในการเข้าใช้ห้องสมุดแห่งชาติ

แตกต่างกันด้วย ทำให้ไม่สามารถสุ่มตัวอย่างที่จะศึกษาค้นคว้าวิธีการสุ่มอย่าง
มีระบบ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบอุบัติเหตุการณ์ (Accidental Sam-
pling) ซึ่ง ไม่อาจเป็นตัวแทนของประชากรทั้งหมดได้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

009482